

Received-Makale Geliş Tarihi 24.01.2024
Published-Yayınlanma Tarihi 30.04.2024
Volume-Cilt (Issue-Sayı), ss/pp 11(106), 796-802

Review Article / İnceleme Makalesi
10.5281/zenodo.11109528

Dr. Mehmet Şafi Bilik

<https://orcid.org/0000-0003-2930-7105>
Yenişehir İlçe Müftülüğü, Diyarbakır / TÜRKİYE

Kur'an'ı Kerim'de Tefsir ve İsrailiyat

Tafsir and Israiliyat in the Holy Quran

ÖZET

İsrailiyat, İslam bilimi bağlamında Yahudi ve Hıristiyan kaynaklarından elde edilen bilgi bütünüdür. Zamanla İslami literatüre dahil edilen çeşitli anlatıları, hikayeleri ve tarihi anlatımları kapsar. İsrailiyat kavramı, İslam edebiyatını ve yorumunu etkileyen bir dizi Yahudi geleneğini, efsanesini ve tarihi anlatımı ifade eder. Bu etkiler Kur'an tefsirleri, hadis koleksiyonları ve tarihi eserler de dahil olmak üzere çeşitli İslami metinlerde bulunabilir. İsrailiyat'ın kullanımı bilimsel bir tartışma konusu olsa da, Yahudi ve İslami gelenekler arasında bir köprü görevi görek ortak tarihi ve kültürel yönere ışık tutuyor. Ancak İsrailiyete temkinli yaklaşmak önemlidir. Çünkü bu kaynakların doğruluğunu ve güvenilirliğini eleştirel bir şekilde değerlendirmeye ihtiyaç vardır. İsrailiyatın sonuçlarını anlamak ve geçerli sonuçlara varmak için özenli araştırma ve bilimsel inceleme şarttır. Yahudi ve İslam anlatıları arasındaki kesişimler inceleyerek bu iki inanç arasındaki tarihsel ve manevi bağlantılara dair daha derin bir anlayış elde edilebilir. Bazı akademisyenler İsrailiyat'ı Kur'an'da bahsedilen belirli olay ve şahsiyetlerin tarihsel bağlamını anlamak için değerli bir kaynak olarak değerlendirirken, diğerleri bu bilgi bütününe ihtiyatla yaklaşıyor. Çünkü İslami bilgi birikiminden farklı unsurlar, yorumlar veya önyargılar içerebiliyor. İsrailiyat'tan elde edilen bilgilerin eleştirel bir şekilde analiz edilmesi ve İslam ilkelerine uygunluğunun sağlanması büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada İsrailiyat kavramının anlamı, tefsire girişi, Kur'an'ın anlaşlandırılmasındaki rolü ve Ehl-i Sünnet kitapları ile ilişkisi okuyuculara açıklanması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İsrailiyat, Tefsir, İnanç, Kur'an'ı Kerim

ABSRTACT

Israeliyyat is the whole of the information obtained from Jewish and Christian sources of Islamic science studies. It includes various narratives, stories and historical narratives included in the Islamic literature of the time. The symbols of Israeliyyat refer to Islamic literature and interpretations of a range of Jewish traditions, legends, and historical narratives. These influences can be found in a variety of Islamic texts, including Qur'anic commentaries, hadith collections, and historical works. The use of Israeliyyat is a matter of debate. While the work highlights common historical and cultural aspects, serving as a bridge between Jewish and Islamic traditions, it is important to approach Israelism with caution. By examining the intersections between Jewish and Islamic narratives, a deeper understanding of the spiritual and spiritual connections between these two faiths can be gained. While others are classified, others combines all of this information with caution. Because it may contain elements, interpretations or biases different from the Islamic knowledge. Critical analysis of the information obtained from Israeliyyat and attaching great importance to the maintenance of Islamic policies. The meaning of this Israeliyyat expression, its introduction to tafsir, the meaning of the Qur'an It is aimed to explain to the readers its role and its relations with the books of Ahl al-Sunnah

Keyboards: Israeliyyat, Tafsir, Faith, Holy Quran

1. GİRİŞ

İslam medeniyetlerinde bazen eksiklik bazen de zenginlik sayılan İsrâiliyât, İslam dininin birçok tartışma konusunun temelinde yer almaktadır. İsrâiliyât, gelmiş geçmiş peygamberleri, ümmetleri, bunların arasındaki kültürleri, tefsir ve Kur'an kıssalarının anlaşılmasında görevleri olan ve birçok ilme etki eden bir bilgi kaynağı hükmünde görülmüştür. İslamiyet'le birlikte Müslümanların başvurduğu bir kaynak olan İsrâiliyât, hicri 8. Yüzyılla birlikte diğer din ve kültürlerden İslam'a sızmış, bilimden, ilimden ve akıldan uzak yalan yanlış bilgiler yüzünden Müslümanların uzak durduğu bir kaynak haline gelmiştir.

Çağdaş döneme gelindiğinde, İsrâiliyât'ın doğru halinde meydana gelen bozulmalar, hurafe ve efsanelerle içinin dolmaya başlaması, Kur'an'ı Kerim'in, İncil ve Tevrat'ın toplanmış hali olduğuna dair düşüncelerden dolayı İsrâiliyât, tefsirin sorunlu kısmını teşkil etmeye başlamıştır. Her ne kadar Müslümanlar İsrâiliyât'ın bu durumundan dolayı ondan uzaklaşmışlarsa da tamamen terk etmemişlerdir. Tefsir ile ilgili konularda insanlar İsrâiliyât'tansa Kitab-ı Mukaddes'e daha çok başvurmuşlardır. Ancak ortaya çıkan bu ikili durum insanların kafaları daha çok karıştırmış, ikisi arasındaki farkları anlayamamış, kimin daha güvenilir olduğu ya da kimin tahrip edildiği konusunda iklimlere düşmüşlerdir. Daha çok Yahudilerin kullandığı bir kaynak olan İsrâiliyât, İslam aleminin güvenilir kabul ettiği tefsir ve hadislere saldırması tevfuk değildir. Çünkü bir inancının

temelini oluşturan olgulara saldırmak, o dinin yıkmaya çalışmanın ilk aşamasını oluşturur. Ancak her ne kadar İsrâiliyât, dinin temellerine saldırmış olsa da doğru aktardığı bilgileri de göz ardı etmek doğru olmayacaktır. Tarih ve tefsirin birleştiği noktada olan ve Kur'an'da geçen kıssaların açıklanmasında bir kaynak olarak kullanılan İsrâiliyât, bozulmadan önceki haline insanlar büyük önem vermiş ve onların üstünde bir etki yaratmıştır. Tahrif edilmesine rağmen İsrâiliyât, İbrahimi geleneğine ait kıssaları aktarmasından dolayı daha çok din dışı olarak değil, dini gelenek malzemesi olarak kabul görmüştür. Hicri IV. Yüzyıldan itibaren İslam literatürüne girmeye başlayan İsrâiliyât, İslam alimleri tarafından İslam dininin yozlaştırılması, yanlış anlaşılması ve ayetlerin yanlış yorumlanmasına sebep verdiği üzerinde birleşmişlerdir. İsrâiliyât'a konu olan bilgiler, tefsir ilminin önemli konularını teşkil ettiğini görmekteyiz. Bundan dolayı da ayetlerin tefsiri yapılırken başvurulan İsrâiliyât bilgilerinin nassa dayalı bir meşruiyet zemini oluşturması, bu alanda problemlerin çıkmasına neden olmaktadır. Çünkü İsrâiliyât bilgi aktarırken gerçek ve gerçek dışı bilgileri birbirinden ayırt etme üstünde durmamaktadır. Alimlerde buradan alınan bilgilerin iyi irdelenerek araştırılması vurgusunu yapmışlardır. Bu çalışmada İsrâiliyât'ın tanımı, tarihsel gelişimi ve ehli sünnet olan kitaplarla ilişkisi üzerinde durulmuştur.

1.1. İsrâiliyât'ın Tarihsel Süreci ve Kavramsal Çerçevesi

İsrâiliyât kelimesinin hangi dönemde ve nasıl ortaya çıktığı, hangi anlamları ifade ettiği ve ne tür anlamlarda kullanıldığına dair hem İslam alimleri hem de diğer din insanların üzerinde birleşebildiği net bir tanımı yoktur. İsrâiliyâtın başlangıç evresi genellikle sahabelerine yaşadığı zamanlarla ilişkilendirilmek ve tâbiûn devrinde tefsirde İsrâiliyât malzemesinin kullanıldığına dair görüşler mevcuttur. İsrâiliyât, Arapça'da isrâiliye kelimesinin çoğuludur. İsrâilî kaynaklardan aktarılan kıssa ya da olay anlamı taşımaktadır. İsrâil kelimesi Kur'an'ı Kerim'de 43 kez geçmektedir İsrâil isminin, Hz. Yakub'un adı veya lakabı olduğu kabul edilmektedir. İsrâil kelimesi köken olarak İbranice bir olup, "isrâ" kul anlamı taşırken, "îl" Allah anlamı taşır ve ikisi bir araya "Allah'ın kulu" (Muhibbi, 1994) anlamına karşılık gelen bir kelimedir. İsrâiliyat adı verilen bilgiler, birçok müfessirin ayetlerin açıklanmasında başvuru kaynağı olarak kullandıkları bir terim olmuştur. İsrâiliyat'ın genel bir tanımı yoksa da Muhammed Hüseyin ez-Zehebî'nin (ö. 1977) "Tefsir ve hadise karışan, aslı Yahudi, Hıristiyan ve başka kaynaklara dayanan eski mitolojiler." şeklinde bir tanıma eşdeğer olduğu kabul görmektedir.

Yahudiler genel itibari ile Hz. Ya'kub'a nisbet edilirler ve "Benû İsrâil/İsrâiloğulları" olarak adlandırılırlar. İsrâiloğulları ismine Kur'an-ı Kerim'de çok sık rastlanmaktadır. Kur'an'ı Kerim'de Hz. Ya'kub'un peygamberliğinden, Allah'a olan inancından söz edilir ve Hz. Hz.Ya'kub'un Yahudi olmadığını dile getirilmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere, Yahudilerin Hz.Ya'kub'a nispet edilmelerinin altında yatan etmen din değil, nesep yönündendir. İsrâiliyât kelimesini kullanan ilk Ebu Bekir İbnu'l-Arabi (ö. 543/1148)'dir. Ebu Bekir İbnu'l-Arabi, bu kelimeyi terim anlamıyla kullanmıştır. İbn Teymiye (ö. 728/1328) ve İbn Kesir (ö. 774/1373) ise İsrâiliyât kelimesinin tefsir literatürüne girmesini sağlamışlardır. Ancak İsrâiliyât kelimesi ilk kullanıldığında Ehl-i Kitap kaynaklı bilgiler hakkında bilgi verirken, İbn Teymiye ve İbn Kesir'in kelimenin olumsuz bir şekilde kullanılmasının önünü açmışlardır. Yahudi kaynaklarından aktarılan hikayelerin ifade biçimi olan İsrâiliyât, müfessir ve muhaddisler tarafından kelime anlamı genişletilerek diğer din ve geleneklerden tefsir ve hadise aktarılan inançlar hakkında da bilgi veren bir kaynak olarak görülmüştür.

İsrâiliyât hem geçmiş olaylar hakkında hem de gelecekteki olaylar hakkında bilgi vermektedir. Diğer din ve kültürlerden İslam'a aktarılan bilgiler ile İslam'a yabancı olan her bilgi ve olay İsrâiliyât'ın içinde konu edilmektedir. İsrâiliyât kelimesi Hıristiyanlık dininde "Mesihîyât" veya "Nasrânîyât" kelimeleri olarak da adlandırılmaktadır. İslam kaynaklarında da İsrâiliyât, "Şer'u men kablenâ" tabiri olarak isimlendirilmektedir.

İsrâiliyât kelimesine bakıldığında geçtiği ilk kaynak olarak Vehb b. Münebbih'e (ö. 114/732) ait Kitâbü'l-İsrâiliyât adlı eseridir. Bu eserde geçen İsrâiliyât, kadim kültürlerle ait olaylardan haber verdiğini dile getirmiştir. Vehb b. Münebbih'in, hicri II. asrın ilk yıllarda yaşamış olması, İsrâiliyât kelimesinin kullanımının tâbiûn dönemlerine kadar uzandığını göstermektedir. Meir Jacob Kister'e (ö. 2010) göre ise İsrâiliyât'ın ilk kullanıldığı eser hakkında farklı iddialar ortaya atmıştır. Ona göre İsrâiliyât'a dair derlenen ilk eser İbn İshak'ın (ö. 151/768) çağdaşı Hammad b. Seleme'nin (ö. 167/784) Ahbâru Benî İsrâil' eseridir. Her ne kadar Vehb b. Münebbih'in yazdığı ilk eser günümüze kadar ulaşmamışsa da birçok İslam âlimi bu eserin varlığının olduğunu ifade etmektedir.

İsrâiliyât kelimesinin sonraki dönemlerde terim anlamında teknik bir terim olmasının önünü Mes'ûdî'nin Murûcu'z- Zeheb'indeki atın yaratılması olayıyla doğrudan ilişki vardır. Mes'ûdî atın yaratılması ile buna benzer olayları İsmailoğullarının yaşamış olduğu olaylara dayandırmıştır. Mes'ûdî, atın yaratılması olayını örnek göstererek ilim ve dirayet ehlinin kıssa ve hadislerde hangi kriterleri ölçü alacaklarını belirterek, atın yaratılması olayından hareketle kulaktan dolma her bilginin doğru kabul edilmemesi ve gerçeğe dair tüm bilgilerin kaynağının İsrâiliyât olması yönünde fikir beyan etmiştir. İsrâilî haberler ve rivayetler karşısında

mesafeli bir tavır takınmış Makdisî (ö. 355/966) de İsrâîlî haberler ve rivayetlere Mes'ûdî gibi mesafeli tavır takınan bir diğer kişi Makdisî'dir. Makdisî yeryüzünün yaratılışıyla ilgili Müslüman kıssacıların yazdığı kitaplarda anlatım yönünde birçok sıkıntının olduğunu dile getirmiştir. Tarihi süreçte İsrâîliyât kelimesini kullanan âlimlerden bir diğeri de Gazâlî'dir (Turtuş, 1994). Yine İsrâîliyât kelimesini kullanılan bir diğer alim Gazâlî'dir. Ancak Gazâlî, İsrâîliyât ile ilgili olumlu bir ya da olumsuz bir değerlendirmeden ziyade rivayet türüne ve kökeni dair fikir beyan etmiştir.

1.2. İlk ve Orta Dönem Tefsir İçeriğinde İsrailiyat

İlk ve orta dönem tefsir geleneğinde İsrailiyat algısı, İslam düşünce tarihinde önemli bir yere sahiptir. İsrailiyat, İslam öncesi dönemdeki Yahudi ve Hristiyan kaynaklardan alınmış rivayetlerdir ve tefsir geleneğinde farklı şekillerde ele alınmıştır. Bazı alimler İsrailiyat rivayetlerini reddederken, bazıları ise bunları dikkate alarak yorumlar yapmıştır. İsrailiyat algısı, tefsir metinlerinde İslam dini açısından nasıl ele alındığını gösteren önemli bir göstergedir. Bu algı, Kur'an'ın yanı sıra İslam'ı etkileyen diğer dinlerin ve kültürlerin nasıl yorumlandığını da ortaya koymaktadır. İsrailiyat algısının tefsir geleneğindeki yeri ve önemi, İslam düşünce tarihini anlamak açısından büyük bir öneme sahiptir. İsrailiyat, İslam öncesi dönemdeki Yahudi ve Hristiyan kaynaklardan alınmış rivayetlerdir ve tefsir geleneğinde farklı şekillerde ele alınmıştır. Bazı alimler İsrailiyat rivayetlerini reddederken, bazıları ise bunları dikkate alarak yorumlar yapmıştır. İsrailiyat, tefsir geleneğindeki önemli bir yere sahiptir çünkü bu rivayetler Kur'an ve hadislerin yanı sıra İslam'ı etkileyen diğer dinlerin ve kültürlerin nasıl yorumlandığını gösterir. Türkçede "İsrailiyat" olarak da adlandırılan bu kaynaklar, İslam tefsir geleneğinde farklı perspektifler sunarak dinler arası etkileşimi açığa çıkarır. Bu yüzden bu rivayetlerin tartışılması ve yorumlanması, İslam düşüncesinin gelişiminde kritik bir role sahiptir. İsrailiyat algısının tefsir geleneğindeki bu derin etkisi, İslam'ın farklı kültür ve inanç sistemleriyle ilişkisinin nasıl şekillendiğini anlamamıza yardımcı olur. Bu kaynaklar, tefsir geleneğinde çeşitlilik ve zenginlik yaratarak İslam düşüncesinin evrensel boyutunu vurgular. İsrailiyat rivayetlerinin detaylı incelenmesi, İslam'ın yorumlanması ve yeni perspektiflerle ele alınması açısından da önemlidir. Bu sayede İslam düşüncesinin zenginliği ve derinliği daha iyi anlaşılabilir hale gelir. İsrailiyat kaynaklarının İslam düşüncesine etkisi, Kuran'da geçen hikayelerin farklı yorumlarını içererek İslam'ın tarih öncesi kavramlarına ve diğer inanç sistemlerine olan ilişkilerine ışık tutar. İsrailiyat rivayetlerinin detaylı bir şekilde incelenmesi ise ilk dönem İslam toplumunun kültürel, sosyal ve dini yapısını derinlemesine kavramamızı sağlar. Bu sayede, günümüzde İslam'ın yorumlanması sürecini daha iyi anlayabilir ve geçmişle bugün arasında köprüler kurabiliriz. Farklı perspektiflerden bakabilme imkanı elde etmek ise İslam düşüncesinin çeşitliliğini ve zenginliğini keşfetmemize olanak tanır.

Sonuç olarak, bu detaylı incelemelerle birlikte İslam'ın kökenleri ve inanç sistemi hakkında daha derinlemesine ve kapsamlı değerlendirmeler yapabiliriz. İsrailiyat rivayetlerinin detaylı bir şekilde incelenmesi ise ilk dönem İslam toplumunun kültürel, sosyal ve dini yapısını derinlemesine kavramamızı sağlar.

1.3. Risalet Dönemi ve İsrâîliyat

Risalet dönemi, İslam'ın temellerinin atıldığı dönem olarak kabul edilir ve Hz. Muhammed'in peygamberlik görevinin başlamasıyla başlar. Bu dönemde İslam, Arabistan Yarımadası'nda yayılmaya başlamış ve ilk Müslüman cemaatler oluşturulmuştur. İslam'ın doğuşu ve yayılışıyla birlikte Hz. Muhammed'in yaşamı ve söylemleri de dönemin en önemli konuları arasında yer almıştır. İsrâîliyat ise İslam öncesi dönemde Yahudilik ve Hristiyanlık kültüründen İslam'a geçen rivayetlere verilen genel adlandırmadır. Bu rivayetler, İslam'ın doğuşundan önceki dönemlerde yazılmış ve sonradan İslam inancıyla ilişkilendirilmiş metinlerden oluşmaktadır. İsrâîliyat, genellikle Tevrat ve İncil'den alınmış hikayeler, efsaneler ve mitler içermektedir. Risalet dönemi ve İsrâîliyat arasında bir ilişki bulunmaktadır. Çünkü İslam'ın doğuşu sırasında çevrede yaygın olan Yahudi ve Hristiyan inançları da etkili olmuştur. Bu etki, İslam'ın kutsal metinlerinin ve peygamberlerinin anlatıldığı rivayetlerde de kendisini göstermektedir. İsrâîliyat, İslam literatüründe farklı yorumlara ve tartışmalara yol açmıştır ve İslam'ın temel inançları üzerinde etkili olmuştur. Risalet dönemi ve İsrâîliyat, İslam'ın tarihinde önemli bir yere sahiptir ve pek çok İslam alimi ve tarihçisi tarafından üzerinde detaylı çalışmalar yapılmıştır. Bu dönemlerin anlaşılması, İslam'ın doğuşu ve gelişimi hakkında daha derin bir perspektif sunmaktadır. Ayrıca İsrâîliyat'ın İslam üzerindeki etkileri ve yorumları da İslam düşüncesinin zenginliği ve çeşitliliği üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Risalet dönemi ve İsrâîliyat konuları, İslam'ın doğuşu ve gelişimi açısından büyük öneme sahiptir. Bu dönemler, İslam'ın temel inançları ve metinleri üzerindeki etkileriyle İslam düşüncesini şekillendirmiştir. Bu konuların ayrıntılı bir şekilde incelenmesi, İslam'ın geçmişi ve bugünü hakkında daha kapsamlı bir anlayış sağlayabilir. Bu analizler, İslam'ın tarihini ve sırasıyla bugünkü durumunu daha kapsamlı ve detaylı bir şekilde yorumlama imkanı sunabilir.

1.4. İsrailiyat'ın Hadis Rivayetlerinin İçine Girmesi

İsrailiyat, İslam hadis rivayetlerinde yer alan İsrailoğullarına ait efsaneler, hikayeler ve rivayetlerdir. Bu İsrailiyat unsurlarının hadis rivayetlerine girmesi, İslam düşüncesinde tartışmalı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. İslam dininde temel kaynak olarak kabul edilen hadislerin, İsrailoğullarına ait efsaneleri içermesi, rivayetlerin doğruluğu konusunda şüphe uyandırabilir. İsrailiyat kaynaklı bilgilerin hadis rivayetleri içinde yer alması, İslam'ın orijinal mesajını bulanıklaştırabilir ve yanlış anlaşılmanın önünü açabilir. Bu nedenle, İslam alimlerinin hadisleri kaynağına uygun bir şekilde değerlendirmeleri ve sadece sahih hadisleri kaynak olarak İslam'ın özüne sadık kalmaları önemlidir. İsrailiyat'ın hadis rivayetlerine girmesi, İslam dünyasında dikkatle incelenmesi gereken bir konudur. Bu tür unsurların hadis literatüründe yer alması, İslam'ın özünden uzaklaşmasına ve yanlış anlaşılmanın yayılmasına sebep olabilir. Dolayısıyla, İslam alimlerinin bu konuya duyarlı olmaları ve doğru bilgileri ayırt edebilmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, İslam alimlerinin hadisleri kaynağına uygun bir şekilde değerlendirmeleri ve sadece sahih hadisleri kaynak olarak İslam'ın özüne sadık kalmaları önemlidir. Ayrıca, sahih olmayan, sapkın ve yanıltıcı bilgilere dayalı olan İsrailiyat gibi unsurların dikkatle ele alınması, İslam'ın doğru anlaşılmasını ve yanlış yorumların önlenmesini sağlayacaktır. Bu sayede, İslam'ın öz değerleri korunmuş olacak ve toplumda doğru bilgiye dayalı bir anlayışın yayılması desteklenecektir.

İsrailiyat, Yahudilik, Hristiyanlık ve diğer kültürlerden İslam literatürüne girmiş, yabancı sayılan rivayetlerdir. Kur'an'ı Kerim'de bulunan birçok olay ve hadisin aynı zamanda İncil ve Tevrat'ta da geçmesinden dolayı Oryantalistler, İslamiyet'in bu iki dinden devşirildiğini düşüncesini ortaya atmaktadırlar. Oysa ki İslam alimleri her üç dininde ana kaynağının Tevhit olması nedeniyle bu tür benzerliklerin olmasını doğal karşılamışlardır. Yahudilere göre tevhit tarihi, İsrail soyunun hikayesidir ve kendi kutsal kitaplarında vücuda gelmiştir. Hristiyanlık alemi de aynı fikirleri sürdürerek var olan kitaplara yenilerini eklemişlerdir. Oysa İslamiyet'e göre durum böyle değildir. Kur'an'ı Kerim'e göre, Tevrat, Zebur ve İncil Allah tarafından gönderilmiştir ve bunlar hak kitaplardır. Ama sonradan insan eliyle bu kitaplarda oluşturulan tahribatlar sonucu İslam alemi bu bozulan kitapları sahih kitaplar olarak görmekten vazgeçmişlerdir.

Kur'an'ı Kerim tevhit ile birlikte peygamberlerin ve onların davetlerini içselleştirmektedir. İslam'a göre tek tarı inancına sahip üç dinin de Yahudilik, Hristiyanlık, İslamiyet olarak farklı isimlendirilmişlerse de inandıkları ilah ve o ilahın verdiği mesaj birdir ve ortaktır. Bütün kitaplar ve peygamberlerin daveti dünyayı yaratan tek Allah kul olmak, onun emir ve yasaklarına uymak, putları terk etmek ve tevhit inancını dinin merkezine almaktır. Ancak zaman içinde Yahudilik ve Hristiyanlık dinleri bu özden uzaklaşmıştır. İslamiyet'te bu dinlerin tahrip edilen kısımların kabul etmemiş, Allah'ın ilk gönderdiği kitaplardaki bağlamlara bağlı kalmışlardır. Kur'an'ı Kerim'de bu iki dinin değişen ve değişmeyen yönlerine vurgu yaparak, insanların bunları görmesine olanak sağlamıştır.

Hadis rivayetlerinde ise bu durum daha karmaşık bir yapıya bürünmüştür. Hadislerle nakledilen birçok olayın daha önceki din ve kültürlerde de rivayetinden ötürü insanların aklına bunların sızdırılmış olduğu ihtimali gelmektedir.

Yahudi-Hristiyan din ve kültürünün hadislere sızması konusuna dair 4 temel görüş mevcuttur. Bunlar:

- Allah, daha önce bu toplumlara gönderdiği peygamberlere bildirdiği emir, yasak ve uygulamaları Hz. Peygamber'e de bildirmiş olma ihtimali,
- Yahudi ve Hristiyan toplumlarında uygulanan birtakım uygulamaların toplumlar arasında etkileşim sonucu Arap yarımadasında bir gelenek veya örf halinde taşınması ve Hz. Peygamberin bu uygulamaların bazılarını benimseyerek, İslam toplumuna uyarlaması,
- Hz. Peygamber, Yahudi ve Hristiyanlar inancında bozulmayan birtakım inanışları ya da uygulamaları beğenmesi sonucu bunu Müslümanlardan da yapmalarını istemesi,
- Daha önceki din, kültür ve medeniyetlerden kalan bazı rivayetlerin, Hz. Peygamber'le ilgisi olmadığı halde ona aitmiş gibi gösterilerek hadislerin içine sızması ihtimalidir.

İslam alimlerine göre ilk üç ihtimal daha güçlüdür. Oryantalistler ise daha çok son ihtimalin üstünde durmakta ve Hz. Peygamber'in kendine uygun bulduğu ve Yahudilik ile Hristiyanlıkta geçen hadiseleri ödünç alarak kendi dinini meydana getirdiği düşüncesidir.

1.5. Tefsirde İsrailiyat'tan Yaralanma Gerekçeleri

Tefsirde İsrailiyat'ın kullanılmasının bazı gerekçeleri vardır. Bunlardan birincisi İsrailiyat kaynakları İslam'dan önceki dönemler hakkında bilgi vermektedir. Bunların başında o dönemde hüküm sürmüş toplumların ve kültürlerinin yaşam tarzları, dini inanışları, gelenek ve görenekleri sayılabilir. İsrailiyat bu konular hakkında bizlere belirli bilgiler vermektedir. Bu bilgilerin tefsirde kullanılması, Kur'an Kerim'in

yorumlanması ve ayetlerin anlaşılması adına bizlere yardımcı olmaktadır. Bir diğer gerekçe ise, İsrailiyat kaynakları, Kur'an'ın da geçen olayları, kıssaları ve hadisleri daha detaylı bir şekilde ele alması muhtemeldir ve tefsirlerin farklı yorumlarının ortaya çıkmasına öncülük edebilir. İslamiyet'ten önce gelmiş peygamberlerin yaşadıkları kıssalar hakkında farklı bilgiler sunarak, tefsir alimlerinin bakış açılarını değiştirme özelliğine sahiptir. Tüm bunlar yapılırken dikkat edilmesi gereken en önemli husus, İsrailiyat'tan alınacak bilgilerin kaynaklarının iyi araştırılması, İslam ruhuyla bağdaşmayan bilgilerin elenmesi gerekir. Bu nedenle tefsir alimleri, İsrailiyat kaynaklarını dikkatlice değerlendirmeli ve bağlam içinde kullanılmalıdır. İslam düşünce tarihinde İsrailiyat, Yahudi kaynaklı rivayetlerin İslam tefsirinde kullanılması anlamına gelmektedir. İsrailiyatın dini metinlerde yer almasıyla birlikte, doğrulukları ve İslam'ın öğretilerine uygunluğu konusunda ciddi tereddütler ortaya çıkabilmektedir. İslam alimleri, tefsir çalışmalarında dikkatle seçilmiş kaynakları kullanarak doğru anlam çıkarmaya çalışmalı ve toplum üzerindeki etkilerini de göz önünde bulundurmalıdırlar. Aynı zamanda, İslam'ın mesajını bozabilecek yanlış yorumlara karşı dikkatli olunmalı ve İsrailiyatın doğru yerine Kur'an'ı esas alınması gerektiği vurgulanmalıdır. Tefsir alimleri, bu konuları vurgulayarak, doğru bilgiye ve anlayışa ulaşmayı hedeflemelidirler. Tefsir alimleri, farklı görüşlere ve yorumlara açık olmalıdırlar. Eleştirel bir düşünce yapısına sahip olarak, farklı perspektiflerden gelen bilgileri değerlendirmeli ve doğruyu bulmaya çalışmalıdırlar.

1.6. Kur'an'ın Kerim'i Anlamada İsrâiliyat'ın Rolü

Kur'an'ın anlamada İsrâiliyat'ın rolü oldukça önemlidir. İsrâiliyat, İslam öncesi Yahudi ve Hristiyan inançlarından gelen rivayetleri ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Kur'an'da geçen pek çok olay ve kavram, İsrâiliyat kaynaklarından etkilenmiştir ve bu kaynaklar Kur'an'ın anlaşılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ancak İsrâiliyat'ın doğruluğu konusunda dikkatli olunmalı ve Kur'an'ın ana mesajından sapmamaya özen gösterilmelidir. Yine de İsrâiliyat, Kur'an'ın tefsirinde bazen ek bilgiler sunarak anlamının derinleştirilmesine katkı sağlayabilir. İsrâiliyat'ın yanlış yorumlara veya çarpıtmalara yol açabileceği göz önünde bulundurularak özenli bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu sayede Kur'an'ın mesajı bozulmadan doğru bir şekilde çözümlenmiş olacaktır. İsrâiliyat'ın yorumlanması, Kur'an'ın anlaşılmasını zenginleştirerek bir katkı sağlayabilir. Bu noktada dikkat edilmesi gereken bir husus, İsrâiliyat'ın Kur'an'ın asıl metniyle uyumlu olması ve asıl mesajın ön planda tutulmasıdır. İsrâiliyat bilgileri, Kur'an'ın farklı yönlerini aydınlatmak için kullanılmalıdır. İsrâiliyat, İslam düşünce geleneğinde önemli bir yere sahiptir ve Kur'an'ın anlaşılmasına yardımcı olabilecek bilgiler sunar. Ancak, bu bilgilerin doğru ve dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi önemlidir. İsrâiliyat'ın Kur'an'ı destekleyici nitelikte, onu açıklayıcı ve daha derin anlamını ortaya çıkaran bir role sahip olduğu kabul edilmelidir. Dolayısıyla, İsrâiliyat ile Kur'an arasındaki ilişkiyi anlamak ve yorumlamak için özenle çalışılmalı ve her iki kaynağın da asıl mesajını koruyacak şekilde ele alınmalıdır. İsrâiliyat, İslam düşünce geleneği içinde, Kur'an'da belirtilen olay ve kavramlarla ilgili geleneksel Yahudi hikayeleri ve efsanelerine denir. Bu anlatılar genellikle Talmud ve Midraş gibi eski Yahudi kaynaklarından gelir. İsrâiliyat'ın rolü, Kur'an'ı daha iyi anlamak ve açıklamak için kullanılan bir araç olmasıdır. Bu sebeple İsrâiliyat ile Kur'an arasındaki ilişkinin hassas bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. İsrâiliyat, Kur'an'ın anlaşılmasına yardımcı olmak için kullanılan bir araçtır ve İslam düşüncesinde önemli bir yere sahiptir. İsrâiliyat'ın doğru şekilde yorumlanması, Kur'an'ın derin anlamlarını keşfetmek ve yanlış anlaşılmasını önlemek için hayati önem taşır. Bu ilişkinin dikkatle incelenmesi, Kur'an'ın mesajının daha net bir şekilde kavranmasına ve yorumlanmasına olanak tanır. Bu sebeple İsrâiliyat ile Kur'an arasındaki ilişkinin hassas bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Müslümanlar, Kur'an'ı temel alarak doğru ve güvenilir bilgiler edinmeli ve İsrâiliyat gibi dış kaynaklardan alınan bilgileri eleştirel bir gözle değerlendirmelidirler.

1.7. İsrailiyat'ın İslâm Kültürüyle Karışması ve Tefsirlere Geçiş

İsrailiyat, İslam kültürüyle karışmış ve tefsirlere geçmiş önemli bir konudur. İslam öncesi Yahudi ve Hristiyan kültürlerinden süzülerek İslam düşüncesine girmiş olan bu unsurlar, İslam düşüncesinin gelişiminde etkili olmuştur. İslam bilginleri, Kuran'ı anlama ve yorumlama sürecinde bu unsurları da dikkate almışlardır. İsrailiyat'ın İslam kültürüyle karışması, İslam düşüncesinin zenginleşmesine ve çeşitlenmesine katkıda bulunmuştur. Tefsir geleneğinde yer alan bu unsurlar, İslam toplumlarının kültürel birikimini yansıtan önemli bir element olmuştur. Tefsirlerde geçen İsrailiyat unsurları, Kuran'ın yorumlanmasında farklı bir perspektif sunarak farklı anlayışların ortaya çıkmasına neden olmuştur. İsrailiyat'ın İslam kültürüyle bu şekilde karışıp tefsirlere geçmesi, İslam düşüncesinin evrensel bir kimlik kazanmasına da katkıda bulunmuştur.

2. YÖNTEM

Literatür taraması; "Bir konu hakkında önceden yapılmış araştırmaların incelenerek derlenmesi, analiz edilerek bir sonuca varılması olayıdır. Literatür taraması herhangi bir konu hakkında yazılmış tüm çalışmaların derlenmesi ve incelenmesidir (Corbin & Strauss, 2008). Bu çalışmada, İsrailiyat kavramı, İslam dini ile ilişki ve tefsirdeki yeri hakkında çalışma yapılmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada ‘olgu bilim’ deseni kullanılmıştır. Herhangi bir konuyla alakalı derinlemesine ve detaylı olarak incelenip analiz edilmesine sürecinde kullanılan nitel yöntemine “olgu bilim” deseni adı verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmada, İsrailiyat kavramı, İslam dini ile ilişki ve tefsirdeki yerine ait çalışmalar olgu bilim yöntemiyle değerlendirilmiştir.

2.2. Verilerin Toplanması

Çalışmada, su ve hayatın dindeki ve medeniyetlerdeki yeri ve önemi ile ilgili alanyazında bulunan çalışmalar ve araştırmalar incelenmiş, suyun ve hayatın önemi, din ve inanç sistemlerindeki yeri, medeniyetler açısından sahip olduğu olgu ve kutsallığının kaynağına dair bilgiler üzerinden genel bir değerlendirme yapılarak okuyuculara sunulmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Alanyazında bulunan çalışmalardan hareketle İsrailiyat kavramı, İslam dini ile ilişki ve tefsirdeki yerine dair bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır. Betimsel analiz yöntemi önceden seçilmiş bir konunun belirli bir şablon çerçevesinde bulgulardan yola çıkarak analizinin yapılması yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 187).

3. BULGULAR

İsrailiyat kavramı, İslam dini ile ilişki ve tefsirdeki yeri yapılmış olan çalışmalara ilişkin bulgulara göre,

“İsrâiliyyât Kelimesinin/ Kavramının Anlam Alanı ve Tarihi Seyri” çalışmasına göre, İsrâiliyyât’ın, İslam’ın ilk doğuşunda Müslümanlara rehberlik eden, onların hayatla ilişkilerinde yönlendiren, pratik hayata dair tüm kavramları içeren bir kaynak olduğu, vahiy ve sadık haberde olan özelliklere benzer özellikler taşıyarak sema/işitme yoluyla öğrenildiği, Kur’an’ı Kerim tefsirinin İsrâiliyyât’tan tamamen soyutlanmasının, tefsir mirasını yok etmeye dönük bir girişim olduğunu, tefsirde mutlaka İsrâiliyyât’a yer verilmesi ancak burada dikkat edilmesi gereken hususun tahrip edilmiş bilgilerin titizlikle ayıklanması olduğu, İsrâiliyyât’ın, Kur’an’ı Kerim ile Yahudilik ve Hristiyanlık ilişkisindeki kıssaları belirgin kılma özelliğinin bulunduğu sonuçlarına varılmıştır (Döner, 2021).

“İsrailiyat Hadis Rivayetleri Arasına Nasıl Karıştı” adlı çalışmaya göre, İsrâiliyyâtın, İslam’ın genel yapısı ile ters düştüğü, bir yönü ile Yahudilik ve Hristiyanlığı çağrıştırdığı, genellikle sağlam kaynaklara dayanmayan bilgiler içerdiği, İslam literatürüne yabancı bir kavram olduğu, İsrâiliyyâtın kaynaklık ettiği bilgilerin, tefsire; kültürel etkileşim, sonradan Müslüman olan Yahudilerin bilgileri ve Yahudiliği araştıran İslam alimlerinin aktardıkları ile karıştığı, elde edilen bilgilerin bazılarının doğru kaynaklardan aktarıldığı ve geri kalan bilgilerin ise, müphem ifadeler olduğu sonuçlarına varılmıştır (Kuzudişli, 2017).

“Kur’an Kıssaları Bağlamında İsrailiyat Meselesine Farklı Bir Yaklaşım” adlı çalışmaya göre, İsrailiyattan gelen rivayetlerin, İslam kaynakları içinde hem dini hem de itikadi bir sorun olarak görüldüğü, Arapçanın Kur’an dili olduğu ve bu dilin hem Arabilik hem de ümmilik özelliğinin bulunduğu, Kur’an’ı Kerim’deki kıssaların hem içerek hem de üslup olarak böyle bir muhteveyata sahip olduğu, Kur’an’ı Kerim’de kıssaları geçen Hz. Davud ve Hz. Süleyman gibi peygamberler ile Harut-Marut, Aslıab-ı Kehf, Zülkarneyn, Ye’cüc-Me’cüc gibi kıssaların tamamının İsraili kökenden geldiği ve bunların Yahudiler ile Hristiyanların kültürlerinden aktarıldığı, bundan dolayı da Kur’an’ı Kerim’de geçen birçok kıssa ve hadisin kaynağının İsraili olduğu sonuçlarına varılmıştır (Öztürk, 2014).

“Kur’an’ı Anlamada İsrâiliyyât’ın Rolü” adlı makale çalışmasına göre, Kur’an’ı Kerim’de geçen birçok hadise, olay yada kıssa İsrâiliyyatta geçerken bazılarının ise hiç geçmediğini, Hz. Peygamber, Ashâb-ı Kehf, Hz. Meryem gibi kıssalarla ilgili bilgilerin olduğu, buna karşın Hz. Yunus kıssası vb.’lerinin geçmediği, bunları anlamlandırmak için hem İsrâiliyyat bilgisine hem de Sami dillerine hakim olunması gerektiği, İsrâiliyyatın kesinlikle reddedilemeyeceği, görmezden gelinemeyeceği ve lüzumsuz olmadığı, Kur’an’ı Kerim ve önceki semavi dinleri anlamının kaynaklarından birinin İsrâiliyyat olduğu, Kur’an’ı Kerim’de geçen kıssa ve hadiselerin sağlıklı bir şekilde anlaşılması ve yorumlanabilmesi için anlaşılması için İsrâiliyyat’ın bir kaynak olarak görülmesi gerektiği, İsrâiliyyat’ı kaynak olarak görmeyen ya da eleştirenlerin bile bundan zaman zaman faydalandıkları, İslam alimlerinin tefsirlerde, İsrâiliyyat’ı kaynak olarak görmemelerinin sebeplerinden en önemlisi rivayet edilen kıssaların kaynaklarının net bir şekilde belli olmaması olduğu, İsrâiliyyat’ı kaynak olarak kullananların aşırıya kaçarak birçok hurafeyi de işin içine koydukları, ilk dönemlerde, İsrâiliyyat’a karşı çıkanlar ile son dönem karşı çıkanların karşı çıkma sebepleri arasında farklılıkların olduğu, son dönemde karşı çıkanların neden olarak zamanın düşünce yapısına ve insan aklına mantıksız gelmesi olduğu sonuçlarına varılmıştır (Ethem & Ünsal, 2020).

“İsrâiliyât'ın Tefsire Girişi” adlı çalışmaya göre, İsrâiliyât'ın tefsir ve hadislerle girmesiyle çok fazla tahribata neden olduğu, İslam kültürüne zararlar verdiği, İslamiyet'ten önce Arap yarımadasında yaşayan Yahudilerin kendi inanç sistemleri ile kültürlerini yaymak için çok çaba sarf ettiklerini, İslamiyet ile birlikte Müslümanlığın yayılımını önlemek için İslam kültürünü bulandırmaya ve üstünde hakimiyet kurmaya çalıştıkları, Yahudi iken İslamiyet'i seçen din alimlerinin vasıtasıyla İsrâiliyât'ın, İslam kültürüne girmeye başladığı, bu insanlara gösterilen ilgi ve duyulan güven nedeniyle Ehli Kitap kültürüne olan merakın arttığı, bundan dolayı da İsrâiliyât'ın yaygınlaşmaya başladığı, Yahudilerin bunu fırsata çevirme girişimlerinin arttığı, İslam üzerine hakimiyet kurma isteklerinden dolayı İslam kültüre sızmak için hadis ve tefsirleri kullanmaya başladıkları, Hz. Peygamber zamanında başlayan bu sızmanın tabii döneminde en üst seviyelere geldiği sonuçlarına ulaşılmıştır (Karaalp, 2019).

“Tefsirde İsrâiliyât'a Dair Bazı Tespit ve İddiaların Değerlendirilmesi” adlı çalışmaya göre, İsrâiliyât'ın bir kısmının Ehl-i Kitaba bir kısmının da Arapların kendi tarih ve kültürüne dayandığı, İslamiyet'ten öncesi ve sonrası dönemlerde bu kaynakların tefsirde sık sık kullanıldığı, İsrâiliyât'ın tamamının reddedilmesinin doğru olmayacağı, içine karıştırılan hurafelerin ayıklanması gerektiği, bunlar yapıldıktan sonra bu kaynağın kullanılmasında sorunlar kalmayacağı, İsrâiliyât'a getirilen eleştirilerin IV. Asra kadar uzandığı, eski dönem müfessirler ile yeni dönem müfessirlerin İsrâiliyât'a getirdikleri eleştirilen benzerlik gösterdiği ve katı bir karşı duruşun olduğu, bazı müfessirlerin kaynak olarak İsrâiliyât'ı kullandıkları, daha çok seleften nakledilen İsrâiliyât'ın esas alındığı sonuçlarına varılmıştır (Büyük, 2019).

4. SONUÇ

İsrâiliyat, Kur'an'ın yorumlanmasında erken dönemde önemli bir rol oynamıştır. Sahabe, tâbiûn ve etbâu't-tabiûnin İsrâiliyat konusundaki ilgisi ve her dönemde müfessirlerin bu konuyla ilgilenmesi, İsrâiliyatın İslam dünyasında yaygın bir şekilde kabul görmesine ve İsrâilî rivayetlerin birçok tefsire girmesine neden olmuştur. Özellikle bazı müfessirlerin İsrâiliyatı tefsirlerinde metodolojik olarak kullanmaları, tefsir ilmi ile İsrâiliyat arasındaki bağı güçlendirmiştir. Çağdaş dönemde Kur'an merkezli tartışmalarda bu kadar yoğun olmasa da yine de önemini korumaktadır. İsrâiliyat ifadesi, başta Yahudilik olmak üzere çeşitli kültürlerden İslamî kaynaklara nakledilen efsane, olay, kıssa veya bilgi anlamında kullanılır. İslamî eserlerde İsrâiliyat rivayetleri genellikle Kur'an'da detayları verilmeyen konuların aydınlatılması amacıyla ele alınmış, bu haberlerin kaynağının sağlam olup olmamasına pek dikkat edilmemiştir. Kapalı noktaların açıklanmasında doğruluğu tam tespit edilmemiş bilgilerin etkisi İslam toplulukları üzerinde kaçınılmazdır. Çoğu Müslüman âlime göre, bu etkinliğin bir kısmı olumsuz bir şekilde gerçekleşmiştir. Bazı tefsirciler, genellikle İsrâiliyat haberlerinden kaçınacaklarını ifade etmelerine rağmen, uygulamada bu sözleri tutmadıkları veya yerine getirilmediği görülmektedir. Birçok alim eleştiri getirmesine rağmen, tefsirlerde yine de kaynak olarak İsrâiliyât'ı kullanmışlardır. Burada dikkat edilmesi gereken husus İsrâiliyât'ın tümünden reddedilmesi değil, hurafelerden arındırılmış olarak kullanılmasıdır.

KAYNAKÇA

- Büyük, E. (2019). *Tefsirde İsrâiliyyâta Dair Bazı Tespit Ve İddiaların Değerlendirilmesi. Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 23/2, 765-785. <https://doi.org/10.18505/cuid.620363>.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3rd ed.). Sage Publications, Inc. <https://doi.org/10.4135/9781452230153>
- Döner, E. (2021). *İsrâiliyyât Kavramının Anlam Alanı ve Tarihi Seyri & Ötekinin Tanımı ve Konumu Bağlamında İsrâilî Rivayetlerin Kullanımının İmkânı ve Eleştirisi*. Libra Kitap.
- Ebû Bekr Muhammed Turtuşî (1994). *Sirâcü'l-Mülûk*, Kahire,.
- Ethem, M. & Ünsal, R. (2020). *Kur'an'ı Anlamada İsrâiliyat'ın Rolü Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(2), 1720-1744. Doi: 10.17859/pauifd.811506.
- Karaalp, C. (2019). *İsrâiliyât'ın Tefsire Girişi, İslam Düşüncesi Dergisi*, Araştırma Yayınevi.
- Kuzudişli, A. (2017). *İsrailiyat Hadis Rivayetleri Arasına Nasıl Karıştı? İsrailiyat(1)*, 25-53.
- Muhammed Emin b. Fazlullah b. Muhibbillah ed-Dımeşkî el-Muhibbî (1994). *Kasdü's-Sebil fi'l-Lugati'l-Arabiyye mine'd-Dahîl*, thk. Osman Mahmûd Sinnî, Riyad.
- Öztürk, M. (2014). *Kur'an Kıssaları Bağlamında İsrâiliyyât Meselesine Farklı Bir Yaklaşım-Tefsirde İsrâiliyyât Karşısı Söylemin Tahlil Ve Tenkidi. İslami İlimler Dergisi*, 9(1), 11 - 68.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. baskı). Seçkin Yay.